

Possessive, refleksive og reciprokke pronominer i de skandinaviske sprog; deres betydning for udformningen af en universel grammatik.

Pierre Pica

► **To cite this version:**

Pierre Pica. Possessive, refleksive og reciprokke pronominer i de skandinaviske sprog; deres betydning for udformningen af en universel grammatik.. Seslkab for Nordisk Filologi Arsberetning 1985-1986, 1986, pp.3-11. <halshs-00353469>

HAL Id: halshs-00353469

<https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00353469>

Submitted on 28 Jan 2009

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Udgivet med støtte af
 Undervisningsministeriet
 Statens Humanistiske Forskningsråd
 ISSN: 0108-822X
 Sats: Græsted Fotosats
 Tryk: Reprintafdelingen
 Det humanistiske Fakultet
 Københavns Universitet

Selskab for Nordisk Filologi

blev stiftet 18.12.1912 og har som formål at fremme studiet af nordisk sprog og litteratur gennem afholdelse af møder og diskussioner.

Selskabet er åbent for alle der interesserer sig for dets formål. Som medlem modtager man mødeindkaldelser og en årsberetning, der udkommer hvert andet år.

Årsberetning for 1985 og 1986

I hvert af de to år som denne årsberetning dækker, blev der afholdt henholdsvis 6 og 8 møder, alle på Københavns Universitet Amager.

Selskabet takker hermed alle der har bidraget til dets virksomhed ved at holde foredrag og siden stille de nedenfor trykte referater til rådighed. Ligeledes takkes Statens humanistiske Forskningsråd og Undervisningsministeriet for økonomisk støtte til udgivelse af årsberetningen.

*

1985

Torsdag den 21. februar. Pierre Pica, Pennsylvania State University og C.N.R.S., Paris: Possessive, refleksive og reciproke pronominer i de skandinaviske sprog; deres betydning for udformningen af en universel grammatik. - Lingvistikredsen var indbudt.

Resumé med titlen Om den modulære karakter af begrebet »refleksiv«. Nogle overvejelser over det danske sprog set ud fra en universel grammatik:

1. Indledning

I denne artikel vil jeg forsøge at indkredse begrebet »refleksiv« gennem et kontrastivt studium af dansk, engelsk og fransk. Min definition af refleksivbegrebet vil henvise til forskellige sproglige *under-områder* bestående af ensartede sproglige egenskaber (forskellige moduler), som i Chomsky (1982), og vil således vise sig at være et indirekte argument for en modulær opfattelse af syntaksen.

Jeg vil foreslå, at et refleksivt element ikke blot er en størrelse, der bærer det leksikalske træk [+refleksiv], således som det er opfattelsen i de fleste arbejder inden for den generative grammatik, hvor begrebet refleksiv ikke har nogen særlig status, men ses som en speciel type inden for den klasse af elementer, der ikke har reference, dvs. en speciel type inden for *anaforerne* klasse. Det er denne klasse, der traditionelt er defineret inden for teorien. Man mener, at en anafor kan kendes på, at den nødvendigvis er »bundet« i sætningen, eller, sagt på en anden måde, at den er underkastet det *specificerede subjekts* betingelse og at den må være c-kommanderet af sit korrelat.

Denne måde at se tingene på rejser en del terminologiske og metodologiske problemer, specielt når antagelsen anvendes på et sprog som det danske, hvor de ord, der normalt opfattes som *refleksiver*, viser sig ikke at opføre sig som *anaforer* i den generative grammatiks forstand.

Jeg vil forsøge at vise, at det traditionelle »refleksiv«-begreb refererer til mindst to forskellige lingvistiske realiteter: a) nogle lingvistiske enheder med særlige egenskaber, som kan være markeret i leksikon, b) nogle lingvistiske enheder, der er fortolket som refleksive ved hjælp af interpretative abstrakte principper, som anvendes til forskellige syntaktiske kategorier og involverer forskellige moduler af syntaksen.

Jeg vil herudover foreslå en lingvistisk analyse, der indebærer kritiske bemærkninger også til visse begreber inden for den generative grammatik, såsom *pronomen* og *anafor*.

2. To forskellige typer af refleksiver

Man ved f.eks., at visse sammensætninger af et akkusativ-pronomen og ordet *selv* (såsom *ham selv*) opfører sig som det refleksive pronomen *himself* på engelsk i forhold til en række kriterier. Dette fænomen illustreres ved de følgende sætninger:

- (1)* Ole_i hørte mig snakke om ham selv_i
 (2)* Ole_i heard me speak about himself_i

Eksemplerne (1) og (2) viser, at den anaforiske forbindelse mellem *ham selv* og korrelatet er underkastet den samme *lokaltets*-betingelse, som gælder på engelsk mellem refleksivet og dets korrelat. Man fremfører således ofte, at koindekseringen af *ham selv* med *Ole* er blokeret af det *specificerede subjekt*, og, mere præcist, at denne sammenhæng er blokeret af tilstedeværelsen af det tomme subjekt (*PRO*) i den skjulte infinitivsætning (*PRO snakke om ham selv*). Disse forhold taler naturligvis for, således som det hævdes af Vikner (1984) for det danske sprog og af Hellan (1983) for norsk, at former som *ham selv* (Vikner) og *selv* (Hellan) faktisk er anaforer og som sådanne *refleksiver*. Denne hypotese understøttes for øvrigt af parallellen mellem (3) og (4) nedenfor, hvor formerne *ham selv* og *himself* er c-kommanderet af deres korrelater:

- (3) Jeg fortæller Jørgen_i om ham selv_i
 (4) I told John_i about himself_i

De traditionelle danske grammatikker fremfører imidlertid almindeligvis, at en form som *ham selv* snarere illustrerer en *emfatisk* brug af pronominet (uanset om der lægges tryk på eller ej), og de skelner således disse former fra det »rigtige« refleksiv *sig* (cf. bl.a. Aa. Hansen (1967. Vol. 2 side 246)). Man ved imidlertid, at *sig* netop ikke opfører sig som et refleksiv ifølge den »engelske« grammatik, idet *sig* a) nødvendigvis må henvise til et subjekt og b) kan henvise til et »fjernt« korrelat i kontekster, hvor et refleksivt pronomen ikke kan anvendes på engelsk. Disse to forhold illustreres i eksemplerne (5) og (6), som står i kontrast til henholdsvis (1) og (3) på dansk og (2) og (4) på engelsk:

- (5) Ole_i hørte mig snakke om sig_i
 (6)* Jeg fortæller Jørgen_i om sig_i

Det ser ud, som om vi står foran et paradoks: et ord som *ham selv*, der ikke er et refleksiv ifølge de traditionelle grammatikkers definition, opfører sig som *himself* (som er et refleksiv på engelsk), ganske i modsætning til refleksivet *sig*, hvis »markerede« anvendelse klart adskiller sig fra den, der kendes fra refleksiverne i f.eks. engelske grammatikker.

Det er denne type forhold og de problemer, som herved rejses, der fik mig til at formu-

lere hypotesen, at der eksisterer to forskellige typer af refleksiver, hvis distinktive egenskaber kan beskrives gennem teorien om *tematiske roller* (theta-theory), der henviser til diverse grammatiske funktioner (cf. Pica (1984a), (1984b) og for mere detaljerede udviklinger, Pica (1986)). Med den meget generelle konstatering som udgangspunkt, at de flydende kvantifikatorer såsom *alle* eller *hver* på dansk (*tous* på fransk, *each* på engelsk osv.), når de er placeret i en adverbial position, er underkastet de samme betingelser (c-kommando og det specificerede subjekt) som gælder for refleksiverne (* *gamle mænds_i drøm er alle_i forsvundet*; * *mine venner_i siger at Jørgen er alle_i kommet*), er jeg nået frem til den følgende grundsætning:

(I) Et anaforisk element skal være c-kommanderet af sit korrelat og er underkastet det specificerede subjekt når det optræder i en ikke-tematisk position.

Dette princip har ført mig til at sige (cf. Pica (1984c)), at ethvert refleksiv, der er underkastet det specificerede subjekt, altid er genereret i en ikke-tematisk position (eller med andre ord, at ethvert anaforisk element, som er genereret i en ikke-tematisk position, er en *anafor*).

3. Om *selv* på dansk og *-self* på engelsk

Jeg har tidligere foreslået, at elementet *hin* i *hinanden* på moderne dansk skulle opfattes som en slags adverbial kvantifikator, der opfører sig som en *anafor* (heraf agrammatikaliteten af * *de hørte Larsen fotografere hinanden*, som afvises på grund af det specificerede subjekts betingelse). Jeg har forsøgt at vise, at egenskaber ved *-self* på engelsk og ved *selv* på dansk kan beskrives som afledte af det generelle princip (I), hvis man går ud fra, a) at de elementer, hvorpå »bindings«-principperne anvendes, er *selv* på dansk og *-self* på engelsk (og ikke *ham selv* eller *himself*), og b) at *-self* på engelsk, ligesom elementet *selv* på dansk, er genereret i en adverbial (ikke-tematisk) position eller, sagt på en anden måde, at *-self* på engelsk ikke er kernen i nominalsyntagmet *himself* (contra Helke (1979)).

Denne sidste hypotese indebærer, at de fælles egenskaber ved *-self* og *selv* (som her antages at have samme natur: hvis det engelske *-self* er et »refleksiv«, så er det danske *selv* det også) kan reduceres til en fælles strukturel egenskab, nemlig den at være genereret i en adverbial position (og således i en ikke-funktionel position).

Jeg ville gerne vise her, at det faktisk er muligt at fastholde generaliseringen af, at det danske *selv* og det engelske *-self* kan forklares ud fra (I) for så vidt angår ordenes opførelse og *uden* at ty til hypotesen om, at det engelske *-self* og det danske *selv* begge skulle være indlejret i en adverbial position. Denne sidste hypotese, som jeg vil tilbagevise, giver ikke sig selv, og specielt tillader den ikke at forklare følgende forskelle mellem engelsk og dansk:

a) Der er en stærk tendens til at generalisere genitivformen (og ikke akkusativformen) af pronominet i alle personer og alle køn på engelsk (at bruge *hisself* // *myself*), hvorimod noget lignende, så vidt jeg ved, ikke kendes på nudansk.

b) Elementet *-self*, som kongruerer i tal med korrelatet, kan ikke anvendes i adverbial stilling på engelsk, hvorimod det danske *selv* (som ikke kongruerer) godt kan, hvilket illustreres med følgende eksempler (cf. også Aa. Hansen (1927) og Mikkelsen (1911)):

- (7) Hans laver selv maden (Risager (1973))
 (8)* John cooks self his meal
 (9) Han forstod ikke hvad han selv sagde (id. ibid.)
 (10)* He did not understand what he self said

c) Hvor de engelske reflexiver ikke kan henvise til adskilte korrelater, hvilket illustreres i (11), så synes noget tilsvarende ikke helt udelukket på dansk (12):

- (11) *John_i told Mary_j about themselves_i
 (12) ?Jørgen_i fortæller Gertrude_j om dem selv_i

Punkterne (a) og (b) viser, at *-self* bevarer en nominal værdi på engelsk i modsætning til *selv* på dansk, der nærmere synes at fungere som en markør af adverbial *kontiguitet* (i Picas betydning cf. Pica (1984a)). Med andre ord synes *selv* ikke at influere på den pronomielle natur af pronominet, selv om dette er bundet i et lokalt domæne - nemlig i sin styrende kategori (governing category) - for at benytte Chomskys terminologi (op. cit.) - ganske i modsætning til hvad der skulle kunne forudsiges ud fra bindings-teorien, således som den i dag er formuleret (cf. afsnit 5 infra). Dette sidste punkt bekræftes af grammatikaliteten af (12), som man kan sammenstille med grammatikaliteten af (13) på engelsk, der igen i modsætning til (11) viser, at det danske *selv* og det engelske *-self* ikke har samme natur:

- (13) John_i told Mary_j about them_i

Vi står her foran et nyt paradoks, der nærmest er det omvendte af det første, og som kan beskrives således: det danske *selv*, der opfører sig som det engelske (*him*)-*self* i eksempel (1) og (3), har ikke i den reflexive anvendelse alle de samme egenskaber som det tilsvarende *-self* på engelsk.

Mens *-self* synes at influere på den pronomielle natur af *pronominet* og på sin vis ændre det til et *refleksiv* (heraf agrammatikaliteten af (11)), så synes dette ikke at ske på dansk, hvilket er i overensstemmelse med den almindelige opfattelse i den traditionelle grammatik, ifølge hvilken et ord som *ham selv* ikke er blandt reflexiverne i en snæver forstand.

Denne type situation er imidlertid ikke helt uventet i den *modulære* opfattelse af syntaksen, som formuleret i Chomsky (1982). Der kan man faktisk forklare disse paradokser, hvis man er i stand til at vise, som jeg vil forsøge at gøre det nedenfor, a) at de sproglige fænomener i (1)-(4) på den ene side og de i (11)-(13) på den anden side ikke er af samme natur, og b) at *selv* og *-self* tilhører en og samme klasse af elementer (dvs. har visse egenskaber tilfælles) i forhold til de førstnævnte eksempler, men ikke i forhold til de sidstnævnte. For at vise dette vil jeg undersøge selve reflexivbegrebet nøjere.

4. Reflexiver og inalienabelt ejerforhold

Man ved, at visse sprog, som f.eks. baskisk (cf. Rebuschi (1985)), ikke benytter bestemte reflexivpronominer (svarende til *sig* på dansk), men snarere et nominalsyntagme, hvis kerne er et ord, der refererer til *kroppen* eller en del heraf. Denne forbindelse mellem nominalsyntagme, der henviser til en del af *kroppen*, og *reflexiver* kan let forstås ud fra det forhold, at reflexivpronominerne netop ofte har værdi af *identitet* eller *ipseitet*. Jeg mener herudover, at denne på overfladen ret banale sammenhæng også kan forklares i syntaksens termer i den følgende analyse, som inddrager studiet af det inalienable ejerforhold:

Det er velkendt, at nominer, der refererer til dele af kroppen, ofte indgår i inalienable ejerforholdskonstruktioner som f.eks. i (14) på dansk og den franske oversættelse heraf i (15):

- (14) Han_i drejer hovedet_i;
 (15) Il_i tourne la tête_i,

Nominalsyntagmerne *hovedet* i (14) eller *la tête* i (15) har ikke en fuldstændig reference, når de tolkes som et inalienabelt ejerforhold, hvilket klart vises ved agrammatikaliteten af (16) på fransk:

- (16) *Il_i tourne la belle tête_i;
 (han drejer det kønne hoved)

Dette kan forklares inden for en semantisk teori som i Higginbotham (1985), hvor et intransitivt substantiv opfattes som et plads-prædikat, og hvor denne plads tillægges en tematisk rolle. Higginbotham hævder, at i almindelighed er denne tomme plads theta-bundet (theta-bound) af nominets artikel. Jeg vil antage, at den tematiske rolle associeret til et intransitivt nomens tomme plads i almindelighed er »absorberet« af artiklen, der theta-binder denne position. Man kan sige i disse termer, at tolkningen af et substantiv som inalienabelt svarer til en særlig koindeksering, hvor nominalsyntagmets artikel ikke binder N's tomme argumentposition. Artiklen *la* binder f.eks. ikke den tomme position, der er knyttet til nominet *tête* i (15), hvor nominalsyntagmet derfor ikke er »mættet« og følgelig ikke kan fungere som argument (hvilket illustreres ved agrammatikaliteten af eks. (16)).

Nominalsyntagmet i denne type konstruktion (som det iøvrigt fører for vidt at studere udførligt her) opfører sig de facto som en *anafor*, altså som et *refleksiv*, for så vidt det skal være c-kommanderet af sit korrelat (* *j'ai lavé les cheveux; pour Jean_i*; (jeg har vasket hår; for Hans)) (Guéron (1984)) og er underkastet det specificerede subjekt (* *Jean lui_i semble avoir lavé les cheveux_i*; (Hans forekommer ham_i at have vasket hår;)) (id. ibid.)).

Jeg vil sige, at artiklen *le*, som ikke er koindeksert med N's tomme position, ikke kan optage (absorbere) den tematiske rolle, som tillægges denne position, og at artiklen således opfører sig som et *refleksiv* i overensstemmelse med princippet (1) anført ovenfor. Denne analyse kan udstrækkes til den atone artikel på dansk. Den kan herudover også forklare agrammatikaliteten i den direkte oversættelse af (15) til engelsk (* *he_i turns the head_i*), hvis man medgiver, at artiklen *the* snarere er et *demonstrativ* (altså ikke et anaforisk element og derfor ikke en anafor) i denne type sætning, som vist af Pica (under udgivelse), hvor denne indfaldsvinkel gør det muligt at forklare en del tilsyneladende kontraeksempler (som f.eks. i sætninger af typen *she pulled him by the hair* på engelsk).

Jeg mener, at noget tilsvarende nu gør sig gældende for reflexivpronominet *himself* på engelsk, idet jeg vil sige, at *himself* er sammensat af elementet *-self* klistret til pronominet *him* (i overensstemmelse med min analyse i Pica (1984a)), men at *-self* er nominalsyntagmets kerne, i forhold til hvilket pronominet (akkusativ eller genitiv) er bestemmelse (specifier) - hvilket er i modsætning til den nævnte artikels hypotese.

Den ledende idé er her, at den semantiske natur af det engelske nomen *self* (som minder om den, der ligger i de nominer, som udtrykker et inalienabelt ejerforhold) blokerer koindekseringen af bestemmelsen med den tomme plads associeret til *self* (i overensstemmelse med analysen i Pica (under udgivelse)).

Det er således akkusativpronominet (*him* i *himself*) eller genitivpronominet (*my* i *myself*) (og ikke *-self* eller *himself* (*myself*)) som er det »refleksive« element (i bred forstand) på engelsk, nøjagtigt som vist i princip (1), ifølge hvilket ethvert anaforisk element, som ikke har en tematisk rolle, opfører sig som et *refleksiv* - en anafor, i den generative

grammatiks terminologi. Det kan mere præcist siges, at pronominet ikke kan absorbere den tematiske rolle, som er givet til den tomme plads associeret til nominalsyntagets kerne i sådanne konstruktioner, på samme måde (hvis man ser bort fra visse særlige semantiske forhold) som artiklen ikke kan absorbere nogen tematisk rolle i inalienable konstruktioner. Man forstår derfor, hvorfor pronominet *them* i *themselves* ikke kan henvise til de adskilte korrelater i sætninger af typen (11), hvor pronominet er en anafor (i den generative grammatiks forstand), eftersom dette ikke kan få en tematisk rolle.

De generelle principper, som styrer refleksiverne på engelsk, er altså ikke, på trods af hvad man skulle tro, ret forskellige fra dem, der styrer refleksiverne på sprog som baskisk, eller, for den sags skyld, fra dem, der styrer udtryk om inalienable ejerforhold (selvom der er mange forskelle at forklare og at holde sig for øje i denne forbindelse (cf. Pica (under udgivelse))).

Man begynder her at forstå, at den morfologiske natur af pronominet (akkusativ eller genitiv) har ringe betydning, for så vidt den *residuelle* tolkning af akkusativpronominet *him* i *himself* er en »possessiv« tolkning (hvoraf tendensen til at generalisere genitivformen i alle personer).

5. For en modulær behandling af reflektivbegrebet

Det ser ud til, i modsætning til hvad de traditionelle grammatikker og de fleste analyser indenfor den generative grammatik forudsætter, at begrebet *pronomen* (ligesom begreberne reflektiv og anafor) kan beskrives modulært: pronominet *them* i *themselves* er f.eks. et pronomen med hensyn til en definition af begrebet pronomen som et sæt af bestemte træk (som man ser i kongruens). Det samme element er imidlertid ikke et *pronomen*, men et *refleksiv* (en *anafor*) i forhold til bindings-teorien (som vist i min tolkning af princip (I) ovenfor). Ifølge dette reflektivbegreb er et *refleksiv* en særlig type anafor (en anafor, der udtrykker identitet og ipseitet), og denne definition afskærer for så vidt ikke den traditionelle grammatiks forståelse af reflektivpronominet (som forekommer mig at blande kategorielle egenskaber (i X' teoriens termer) og interpretative egenskaber), hvilket kan ses af min analyse af (14) og (15), hvor bestemmelserne *la* eller *-et* er refleksiver – anaforer – i forhold til bindings-modulet, og hvor enhver anaforisk kategori uden en tematisk rolle identificeres som en anafor.

Jeg har tidligere hævdet (cf. Pica (1986)), at bindings-modulet som formuleret af Chomsky (1982) samler vidt forskellige egenskaber bestående af a) konfigurationelle egenskaber beskrevet inden for c-kommando-begrebet og b) egenskaber vedrørende lokalitetsbetingelser beskrevet i termer af specificeret subjekt og finit tid.

Jeg antog, at disse to grupper af egenskaber udgør to distinkte moduler i syntaksen, som hver er påvirkelige af forskellige sproglige data. Denne hypotese forekommer støttet af det danske *selvs* opførelse, hvor det i (1) vises, at *selv* opfører sig som et reflektiv i forhold til lokalitets-betingelserne.

Selv opfører sig imidlertid ikke som et reflektiv i forhold til konfigurationsaspekterne – i modsætning til hvad der fremføres af Hellan og af Vikner (op. cit.), der baserer deres teorier på eksempler af typen (3). Dette punkt fremgår af følgende sætninger, hvor formen *ham selv* ikke er c-kommanderet af korrelatet (hvilket fremgår af agrammatikaliteten af **jeg skriver til dem om hinanden*):

(17) *Jeg skriver til Jørgen_i om ham selv_i*

(18) *Jeg skriver et brev til Jørgen_i om ham selv_i*

Det kan fastslås, at *selv*, *interpreteret* som et *refleksiv* (en anafor) i forhold til det modul, der fastsætter betingelserne for lokalitet, ikke kan *interpreteres* som et reflektiv i forhold til det modul, der fastsætter de *konfigurationelle betingelser*, ligesom det ikke er et reflektiv i forhold til den regel, uanset dens natur, der siger, at et reflektiv ikke kan have to adskilte korrelater.

Denne hypotese, som følger den traditionelle grammatiks opfattelse, ifølge hvilken *selv* ikke er et rigtigt reflektiv på dansk, er så meget desto mere sandsynlig, som de konfigurationelle betingelser ikke er påvirkelige af anaforens (refleksivets) tematiske eller ikke-tematiske natur, men snarere påvirkelige af dens *kategorielle* natur (dvs. hvorvidt anaforen er et nominalsyntagme eller ej) (cf. Pica (1986)). Dette sidste forhold kan f.eks. illustreres ved hjælp af følgende sætning, hvor refleksivet *sin* ikke har nogen direkte tematisk rolle knyttet til sin stilling, og hvor det derfor er underkastet det specificerede subjekt i overensstemmelse med princippet (I):

(19) ??*Han_i fortæller hende hvilken af de to hundrede mulige sygdomme sin_i mor var blevet syg af*

Eksempel (19) er lidt besynderligt, og man ved da også, at *sin* i almindelighed ikke kan anvendes som subjekt (cf. Pica (1984a)). (19) viser imidlertid klart, at refleksivet *sin* er ude af stand til at henvise til et objekt (her objektspronomet *hende*), når det står i en position, hvor det ikke direkte tillægges en tematisk rolle (her subjektets position i en passivkonstruktion), og at det følgelig er underkastet det specificerede subjekt (bemærk agrammatikaliteten af **han_i befaler hende at sige hvilken af de to hundrede mulige sygdomme sin_i mor var blevet syg af* – jf. princip (I)).

Man kunne tilsvarende forklare det danske *selvs* opførelse ved at sige, i overensstemmelse med analysen i Pica (1984a), at *selv* aldrig er et reflektiv (en anafor), men en markør ved pronominet (eller ved refleksivet //sig selv), når dette i bred forstand kan siges at være bundet i et minimalt domæne. De to hypoteser er ikke ækvivalente, og deres gyldighed afhænger i høj grad af, hvordan man vil forklare sætninger af typen **Jeg skriver om ham selv_i til Jørgen_i*, som er agrammatikalske på dansk. Den hypotese, efter hvilken *selv* er en markør af kontiguitet, indebærer, at der eksisterer pronomener, som er bundet i et minimalt område (i modsætning til Chomskys hypotese (1982)), og at den tilsyneladende rigtighed af princippet om, at et pronomen ikke kan være bundet i sin styrende kategori (cf. infra), i virkeligheden snarere er en konsekvens af følgende funktionelle princip:

(II) Hvis der er flere muligheder anvendes altid den mest præcise anafor (den mest utvetydige).

Det forekommer mig, at (II) er i stand til at forklare alle følgende kontraster:

(20) **Han_i fortæller dig om ham selv_i // Han_i fortæller dig om sig selv_i*

(21) **Jeg fortæller Jørgen_i om ham_i // Jeg fortæller Jørgen_i om ham selv_i*

(22) **Han_i elsker hans_i kone // Han_i elsker sin_i kone*

Den endelige analyse, som man vil give af disse sætninger, vil afhænge af løsningen af de komplekse problemer, der knytter sig til formerne *sin* og *sig* på forskellige danske dialekter (cf. herom Diderichsen (1939), Nielsen (1986) og Pica (under udgivelse)), som det her vil føre for vidt at komme ind på. Læseren vil imidlertid bemærke, at eksistensen af reflek-

siver som *sin* eller *sig*, hvis opførsel ikke altid er så enkel som anaforerens ifølge den generative grammatik, udgør et yderligere argument til fordel for den hypotese, at det traditionelle refleksivbegreb ikke kan hænges op på ensartede sproglige forudsætninger. Jeg har således fremført, at *sin* og *sig* ikke er markerede refleksiver, men snarere, i almindelighed, refleksiver med tematisk rolle (grammatiske funktioner). Det er blevet vist, at denne type elementer er genstand for et særligt princip, der adskiller sig fra (I), men som den manglende plads ikke tillader mig at komme yderligere ind på her (cf. Pica (1984c) og Pica (under udgivelse)).

Hvad der er særligt interessant her er a) eksistensen af et *meta-begreb*, REFLEKSI-VERNE, som her skrives med store bogstaver for at skelne det fra de forskellige *refleksivbegreber*, og b) eksistensen af forskellige *interpretative* kategorier, der kun kan tolkes med hensyn til et særligt modul i grammatikken ad gangen, såsom det vedrørende lokalitetsbetingelser eller det vedrørende konfigurationelle betingelser (eller det bestående af styringsteorien (government theory), i forhold til hvilken elementer som *himself* på engelsk og *sig* på dansk begge tilhører samme klasse som de tomme kategorier, hvis Picas analyse er korrekt (cf. Pica (1984c) og (1985))). Som vi har set det, kan de forskellige *klasser* af refleksiver ikke fastholdes identisk i de enkelte moduler af grammatikken. Forskningen på dette felt må derfor rette sig mod at indkredse de forskellige meta-begreber og deres natur og klarlægge de principper, der gør sig gældende i grammatikken med hensyn til *tolkning* af de forskellige kategorier i grammatikken.

Denne artikel gengiver det væsentligste af mit foredrag i København februar 1985 i forbindelse med en studierejse, der var gjort mulig for mig takket være et stipendium fra det danske undervisningsministerium. Dette arbejde er endvidere blevet støttet gennem et stipendium fra Fyssen Fond i Paris. Tak til S. Bromberger, R. Carter, N. Chomsky, E. Hansen, B. Herlofsky, J. Higginbotham, R. Kayne, R. Larson, B.J. Nielsen, G. Rebuschi og A. Azouly-Vicente, med hvem jeg har diskuteret forskellige punkter skitseret her.

Litteraturliste

- Chomsky, N. (1982), *Lectures on Government and Binding*. The Pisa lectures. Foris, Dordrecht.
 (1986), *Knowledge of Language, Its Nature, Origin and Use*. Praeger, New York.
 Diderichsen, P. (1939), »Om Pronominerne *sig* og *sin*« i *Acta Philologica Scandinavica* 13.
 Guéron, J. (1984), »Inalienable Possession, PRO-inclusion and Lexical Chains« i J. Guéron, H. Obenauer & J.Y. Pollock eds. *Grammatical Representation*. Foris, Dordrecht.
 Hansen, Aa. (1927), *Bestemt og Ubestemt Substantiv*. Bidrag til Dansk Substantiv Syntaks. I. Arnold Busck, København.
 (1967), *Moderne Dansk*. Grafisk forlag, København.
 Helke, M. (1979), *The Grammar of English Reflexives*. Garland, New York.
 Hellan, L. (1983), *Anaphora in Norwegian and the Theory of Binding*. Working Papers in Scandinavian Syntax 5. Trondheim.
 Higginbotham, J. (1985), »On Semantics« i *Linguistic Inquiry* 16.4.
 Kayne, R. (1984), *Connectedness and Binary Branching*. Foris, Dordrecht.
 Mikkelsen, K. (1911), *Dansk Ordføjningslære*. Lehman & Stages forlag, København.
 Nielsen, B.J. (1986), »Om pronominet *sin* i jysk« i *Danske Folkemål* 28. C.A. Reitzels Forlag, København.

- Pica, P. (1984a), «Liage et contiguïté» i J.C. Milner ed. *Recherches sur l'anaphore*. Cahier de l'ERA 642. Paris VII Universitet.
 (1984b), "On the Distinction between Argumental and Non Argumental Anaphors" i Van de Geest, Y. Putseys eds. *Sentential Complementation*. Foris, Dordrecht.
 (1984c), "Subject, Tense and Truth: Towards a Modular Approach to Binding" i J. Guéron, H.G. Obenauer & J.Y. Pollock eds. *Grammatical Representation*. Foris, Dordrecht.
 (1985), «Sujet, temps et contenu propositionnel: pour une conception modulaire des phénomènes de liage» i M. Ronat & P. Pica eds. *Catégories vides et explication en syntaxe*. Modèles linguistiques VII.1. Presses Universitaires de Lille.
 (1986) «De quelques implications théoriques de l'étude des relations à longue distance» i M. Ronat & D. Couquaux eds. *La grammaire modulaire*. Minuit, Paris.
 (under udgivelse) «Sur le caractère inaliénable de l'être» i Tibor Papp og Pierre Pica eds. *Transparence et Opacité*. Edition du Cerf, Paris.
 Rebuschi, G. (1985), «Théorie du liage et langues non-configurationnelles: quelques données du basque navarro-labourdin» i *Euskera* XXX.2. Bilbo.
 Risager, K. (1973), »Hvor kommer *Selv* fra?« Uudgivet, København.
 Vikner, S. (1984), *Parameters of Binder and Binding Category: Evidence from Danish*. Working Papers in Scandinavian Syntax 23. Trondheim.

*

I forbindelse med foredraget afholdtes selskabets årlige generalforsamling. Peter Springborg udtrådte af bestyrelsen, mens formanden og de øvrige bestyrelsesmedlemmer samt revisorer og revisorsuppleant genvalgte.

*

Torsdag den 25. april. *Elisabet Engdahl*, Lunds Universitet: *Generalized Phrase Structure Grammar - en orientering om en icke-transformationell grammatikteori*. - Lingvistikredsen var indbudt.

I foredraget behandledes den vetenskapsteoretiska och lingvistiska bakgrund mot vilken GPSG har växt fram. Vidare gavs en översikt över grammatikens huvudkomponenter samt exemplifierades de olika regeltyperna och sätten att uttrycka universella och språkspecifika generaliseringar. Avslutningsvis visades hur GPSG kan tillämpas på den syntaktiska variation vi finner beträffande subjektlösa satser i danska, finlandssvenska, norska och rikssvenska.

En utvidgad version av föredraget kommer att publiceras i *Nordic Journal of Linguistics*.

*

Torsdag den 30. maj. Lektor *Ole Togeby*, Københavns Universitet: *Semantik*.

Foredraget vil blive offentliggjort som del af et kapitel i bogen PRAXT. Pragmatisk tekstteori (under forberedelse).

*